

Vliv výroby z obnovitelných zdrojů na stabilitu elektrizační soustavy

Petr Horáček¹⁾, Eduard Janeček²⁾

horacek@fel.cvut.cz, janecek@kky.zcu.cz

- 1) České vysoké učení v Praze, Fakulta elektrotechnická
- 2) Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta aplikovaných věd

Obsah prezentace

- Jak pracuje naše elektrizační soustava v propojené evropské síti
- Model chodu soustavy a její regulace
- Charakter výroby elektřiny z větru a ze slunce
- Regulační zálohy vynucené výrobou z OZE
- Závěry

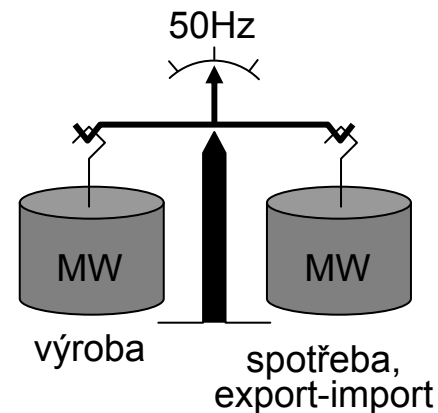
Zajištění spolehlivého provozu ES

• jak pracuje ES

- model ES
- výroba z OZE

zajišťování rovnováhy mezi výrobou a spotřebou
garantování nasmlouvaných přeshraničních výměn
udržování systémové frekvence

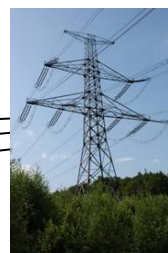
výroba

rozvodna VVN

přenosová soustava

transformační stanice

spotřeba

distribuční soustava

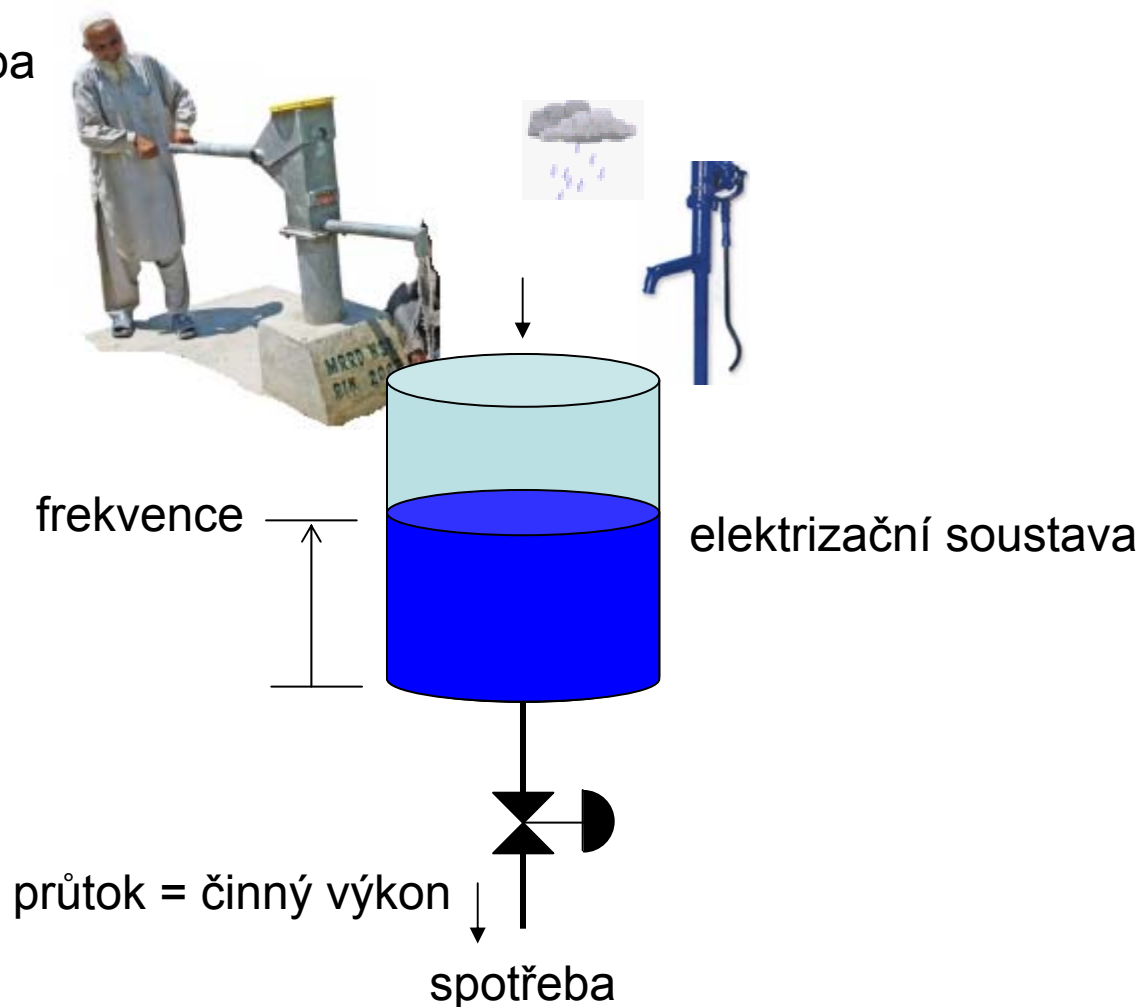
koncový zákazník

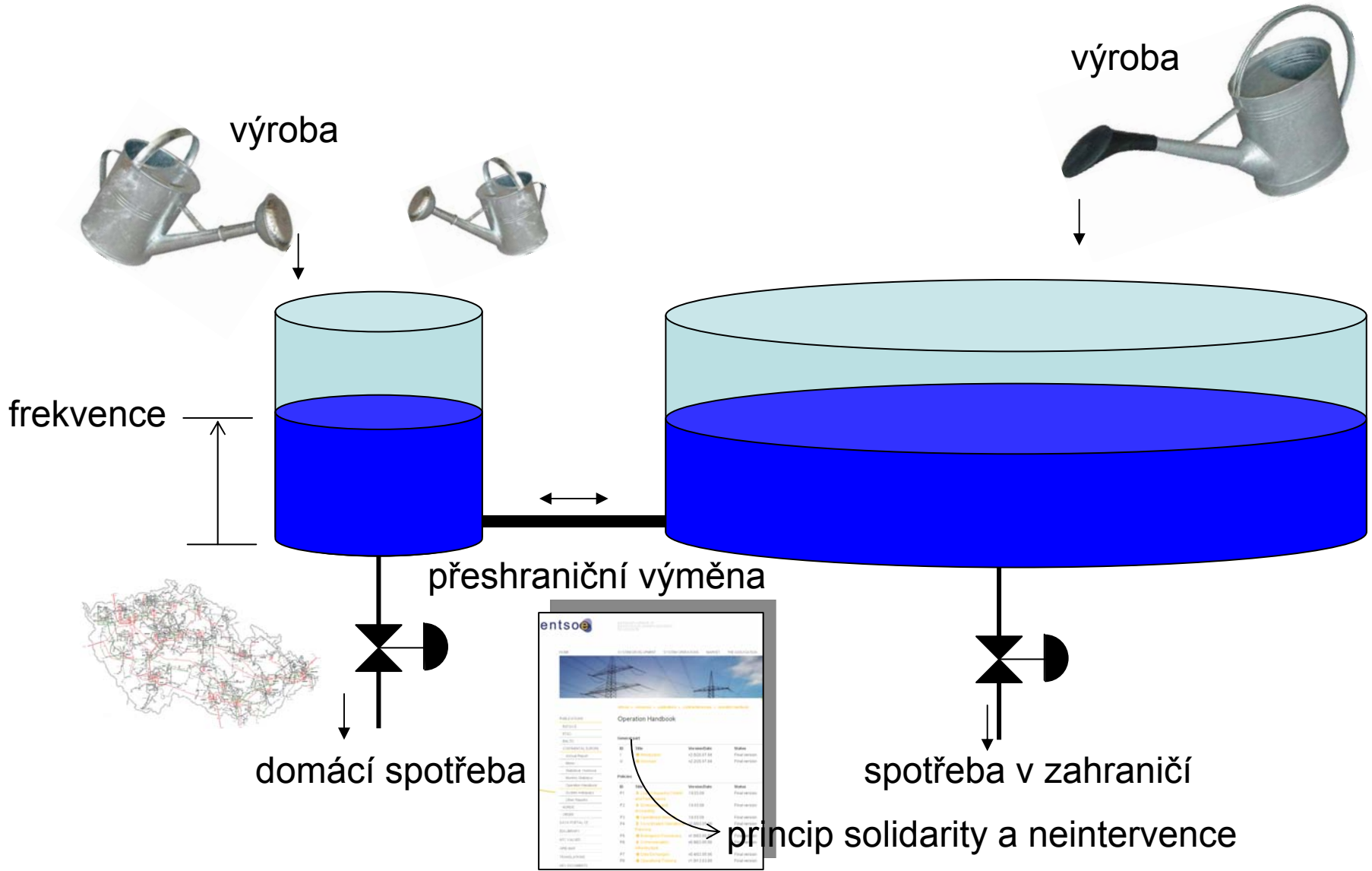
Vliv výroby z obnovitelných zdrojů na stabilitu elektrizační soustavy

Izolovaná soustava

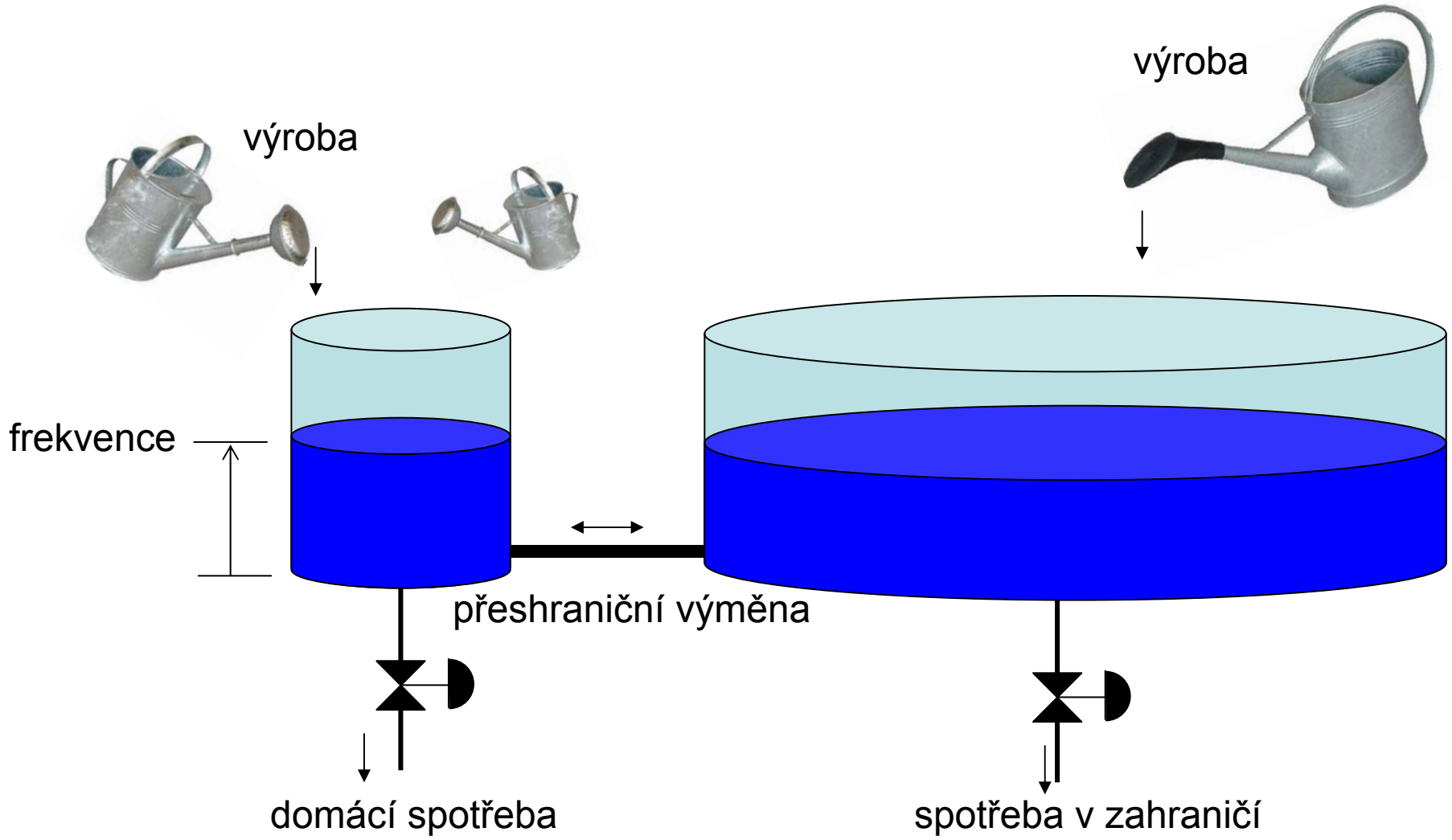
výroba

Propojené soustavy normální provoz

Propojené soustavy normální provoz

Výpadek domácího zdroje počáteční fáze

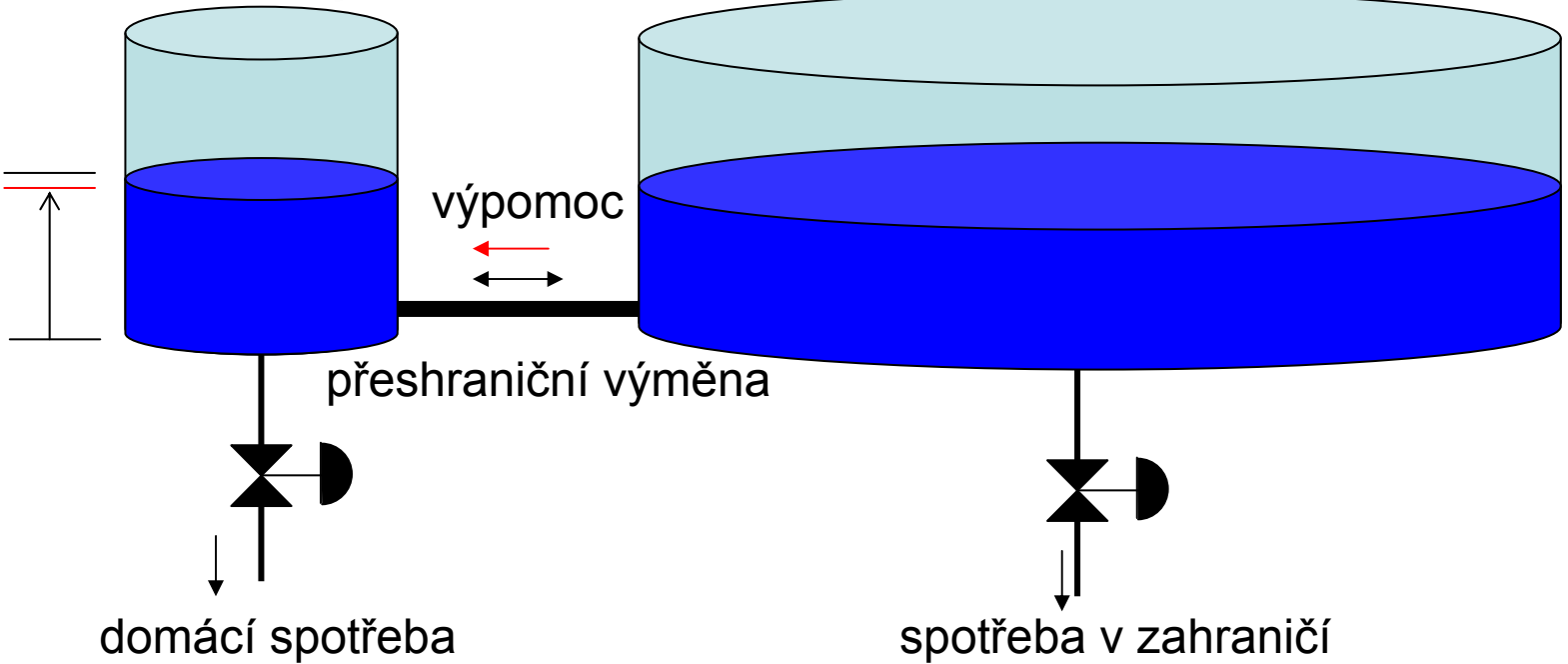
1) výpadek výroby

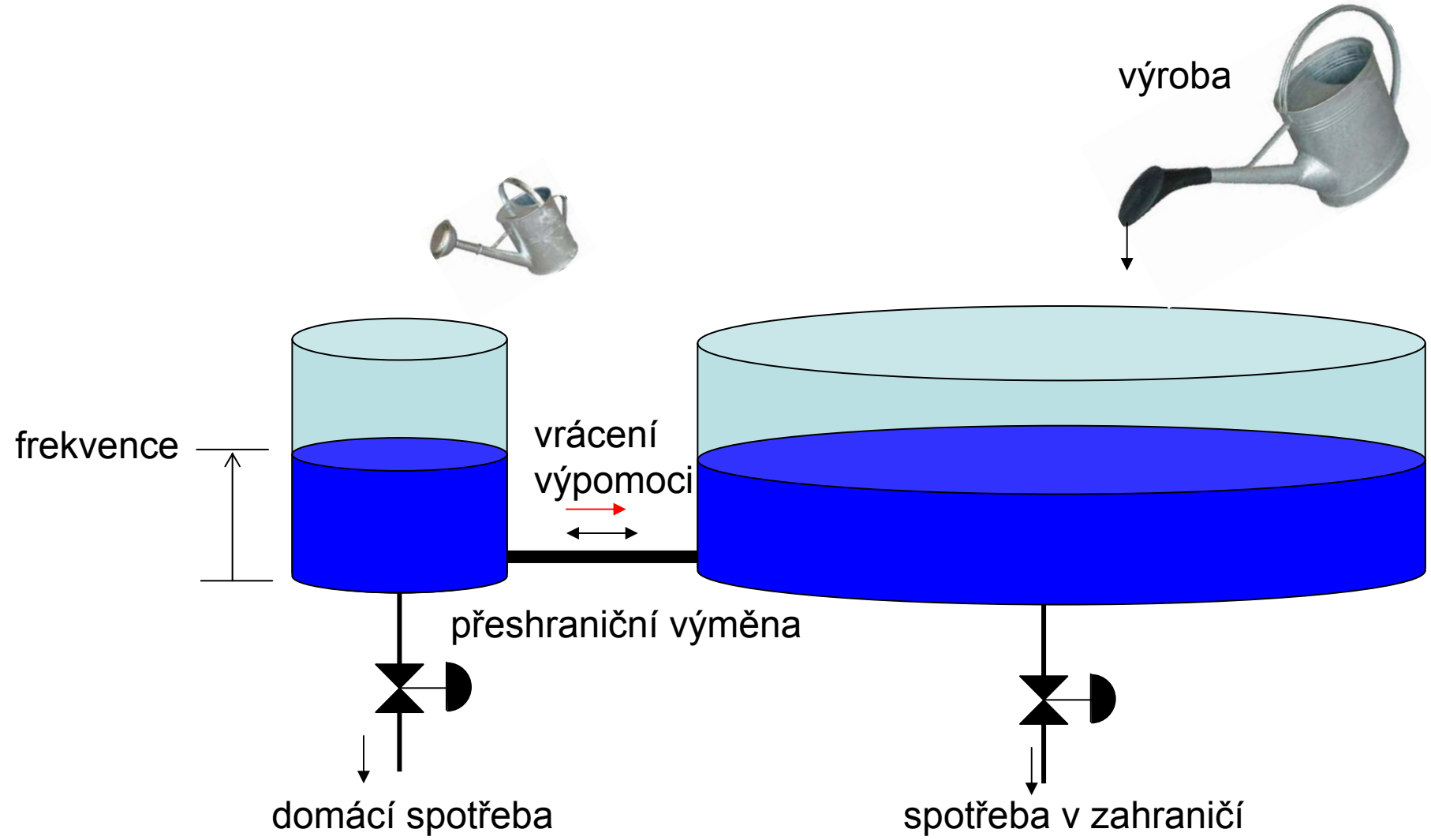
3) krátkodobě **zvýšená** výroba

2) pokles frekvence

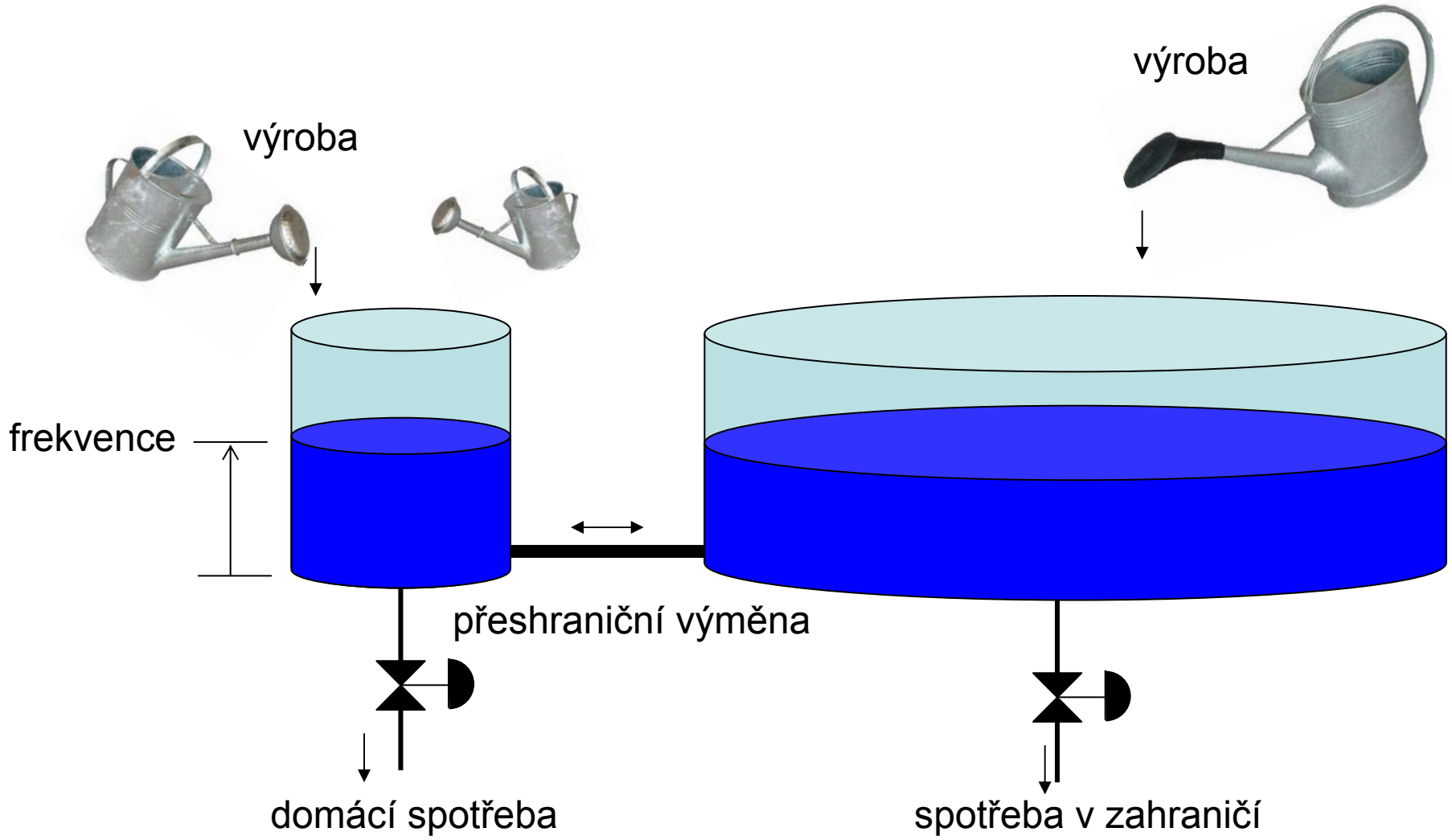

Výpadek domácího zdroje závěrečná fáze

Obnovení stavu před výpadkem

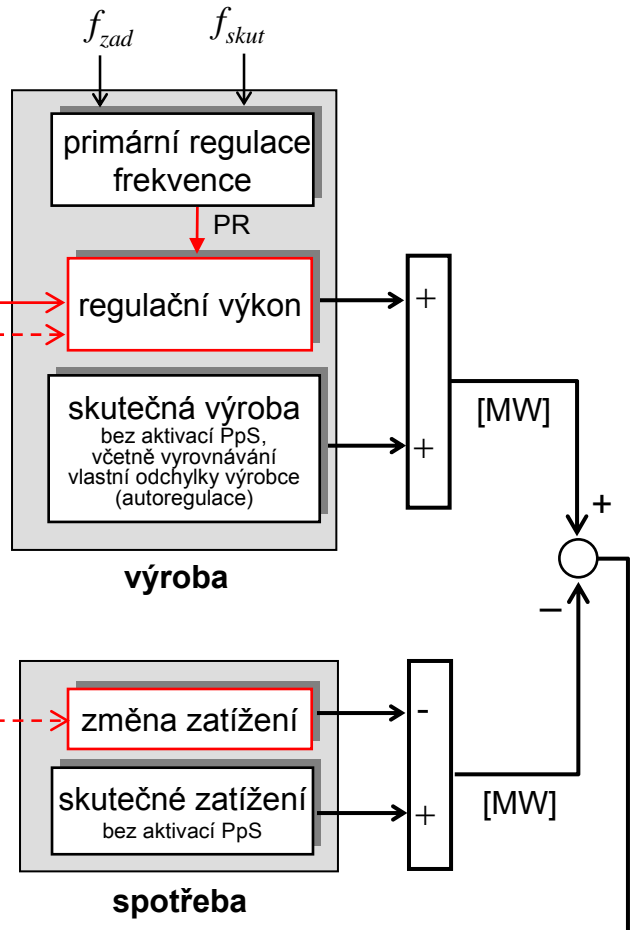
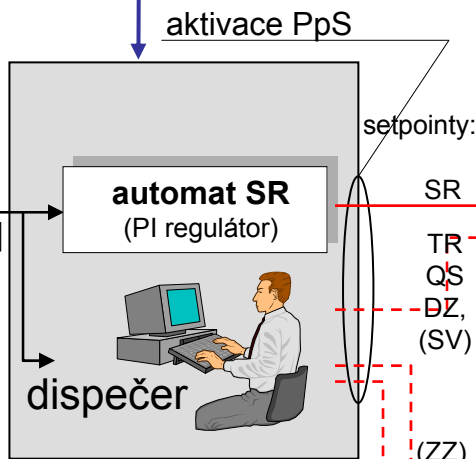
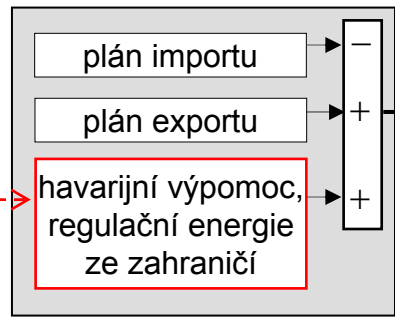
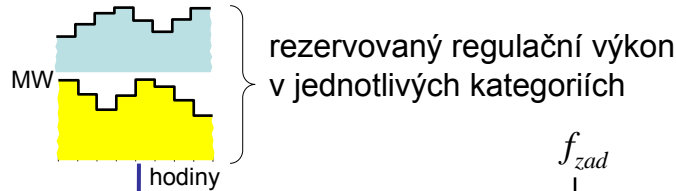

"Regulační" úloha provozovatele přenosové soustavy

předepsaný solidární výkon PR
odvozený od odchylky frekvence

odchylka předávaných výkonů
od plánované hodnoty

plánovaná přeshraniční výměna

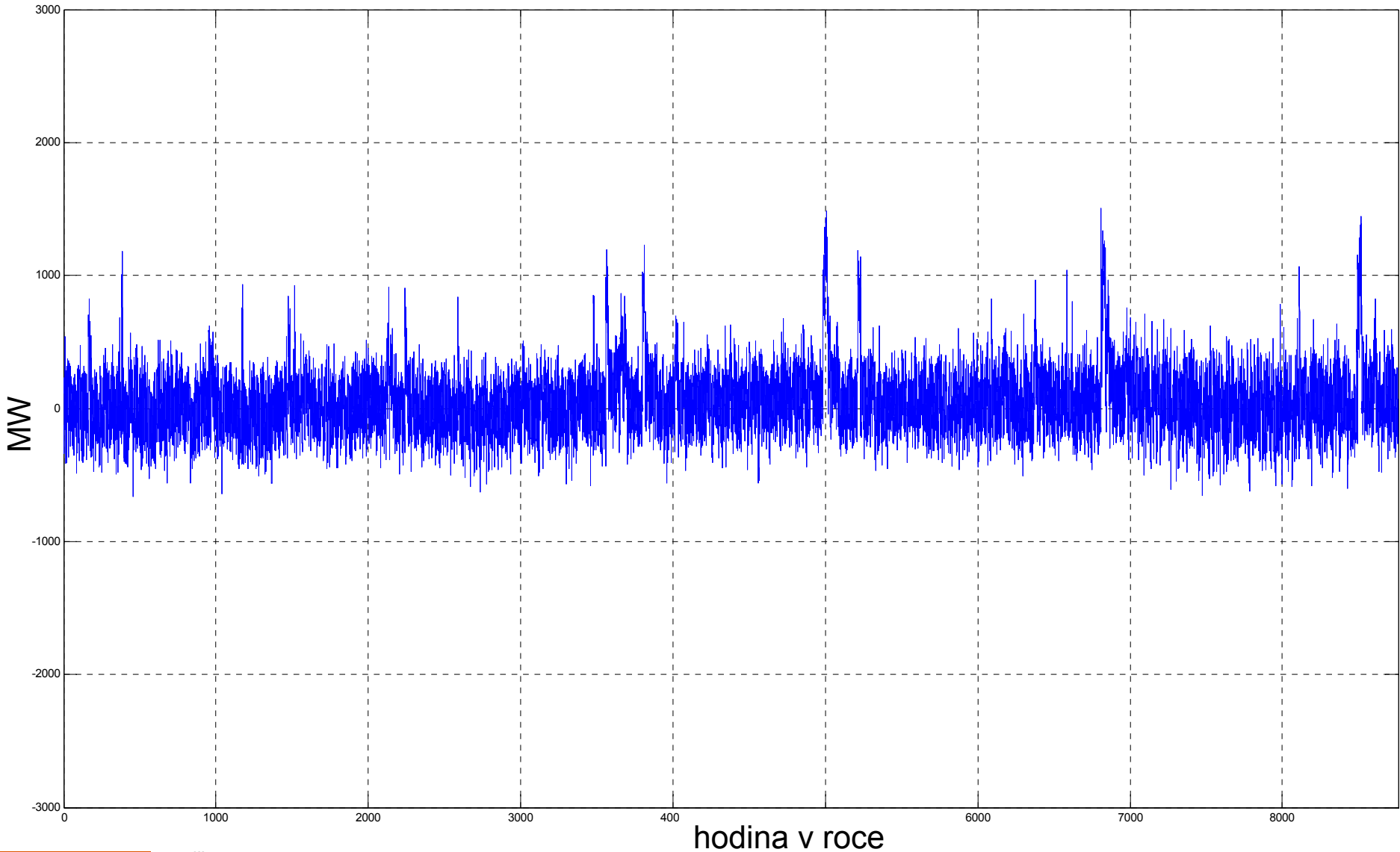
okamžitá regulační odchylka výkonu
pro danou oblast

+ ▲ neplánovaný import
- ▼ neplánovaný export

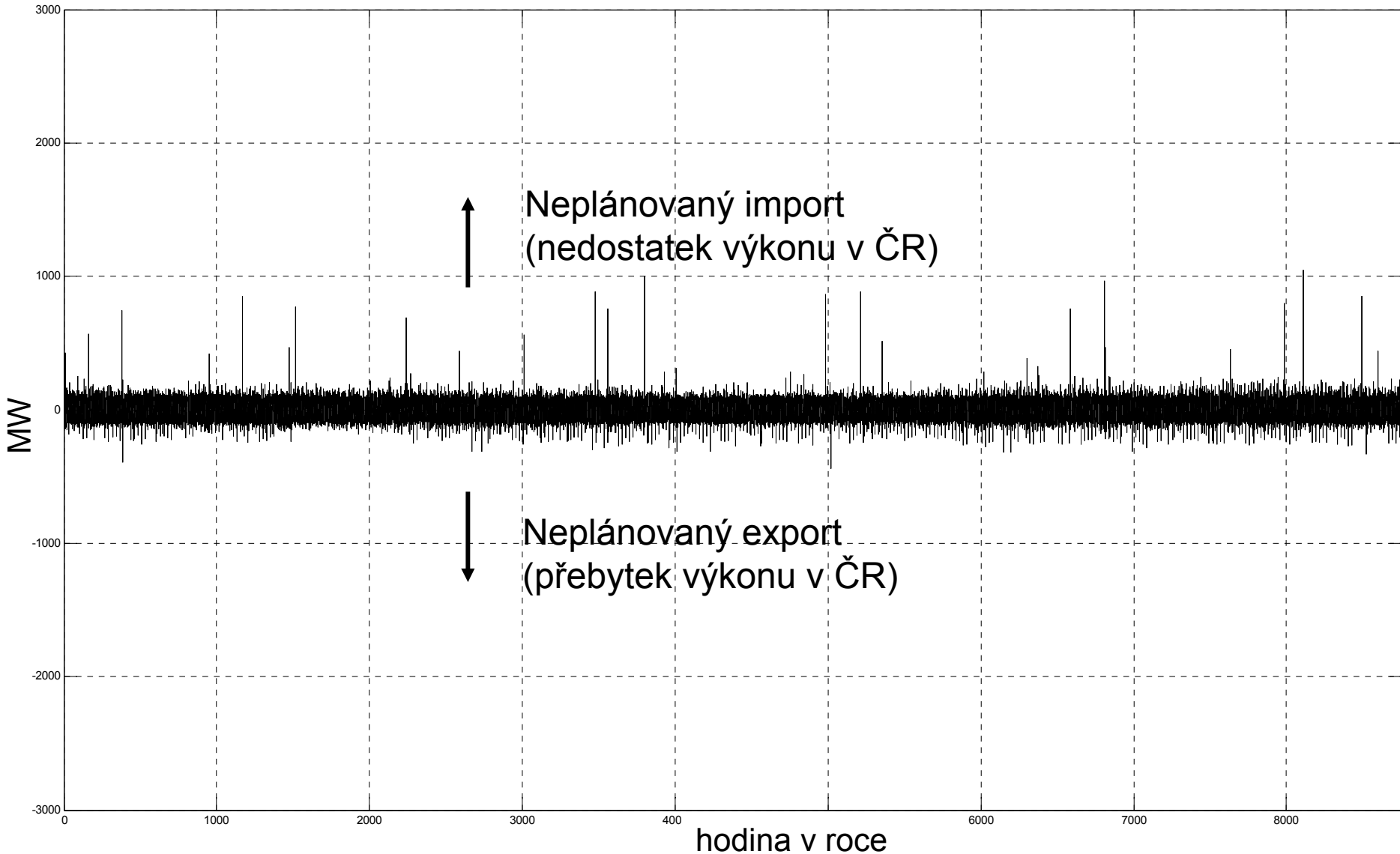
skutečná výměna

HV, EregZ

Nekompenzovaná odchylka

Kompenzovaná odchylka běžné, akceptovatelné fluktuace

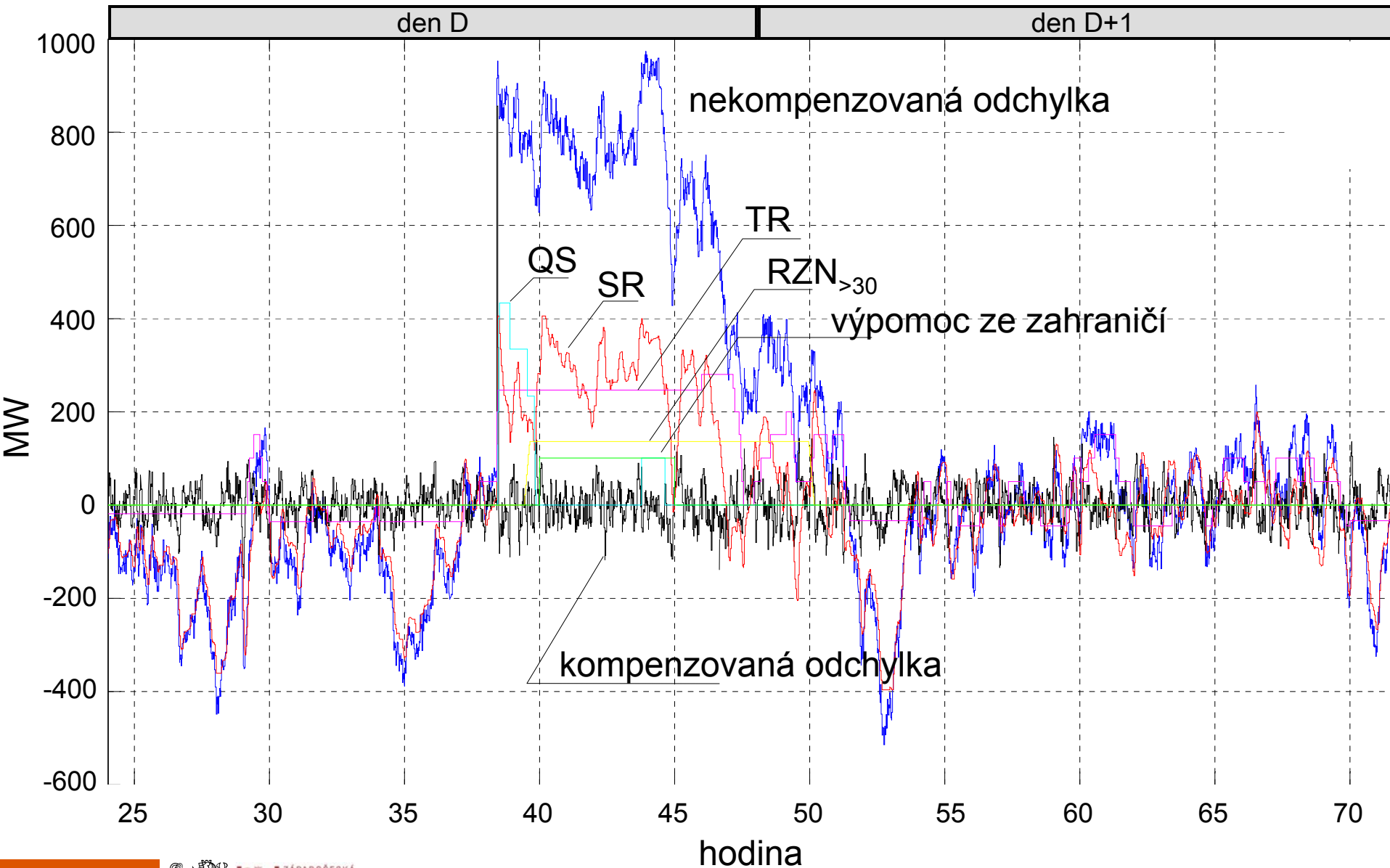

Kompenzace odchyly

• jak pracuje ES

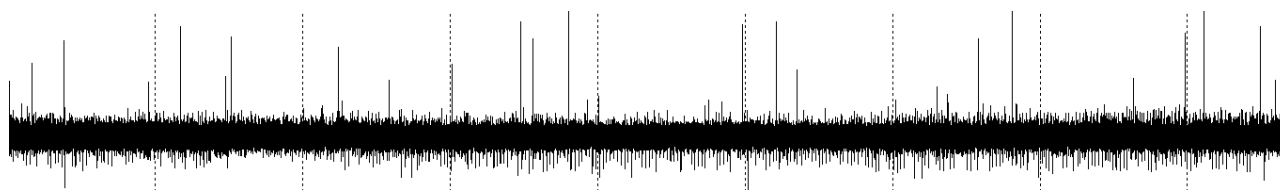
• model ES

• výroba z OZE

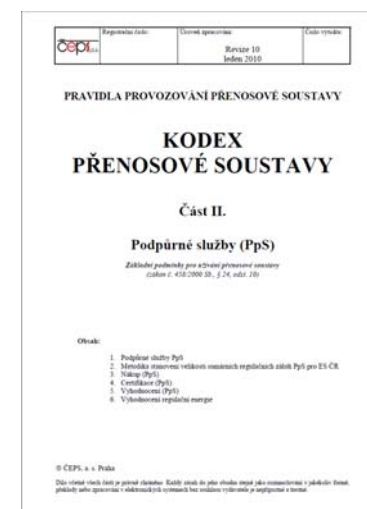

Standardy spolehlivosti provozu ES požadavky kladené na regulační odchylku

- 1) Maximální počet případů (v roce), kdy minutový průměr odchylky přesáhne 100MW
- 2) Maximální počet případů (v roce), kdy hodinový průměr odchylky přesáhne 20MW
- 3) Maximální počet odchylek přesahujících 100MW neodregulovaných do 15 minut (v roce)

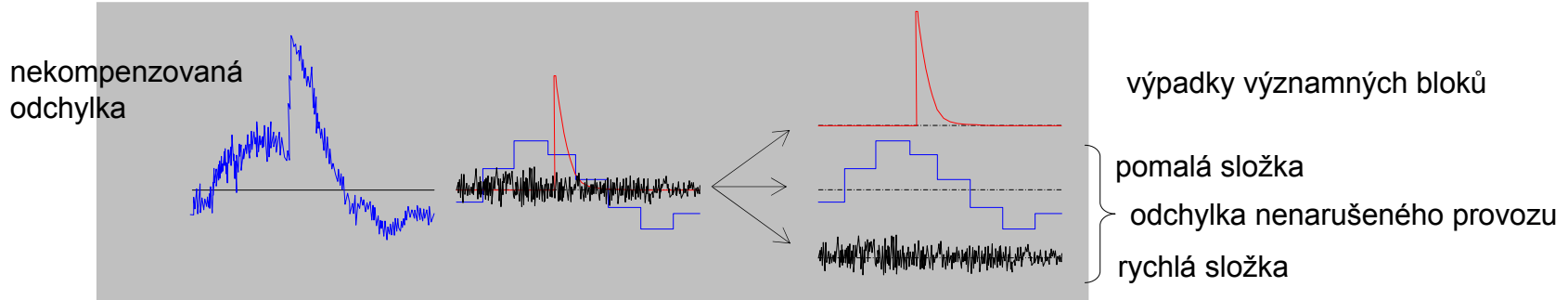

Určuje se z provozu soustavy v minulých letech, kdy byl provoz považován za bezproblémový (případné stavy nouze vyloučeny z vyhodnocení)

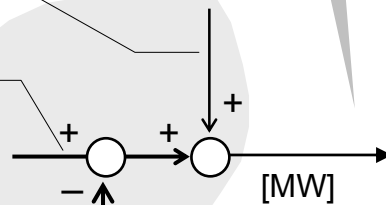
Statistický model regulační odchylky

- jak pracuje ES
- **model ES**
- výroba z OZE

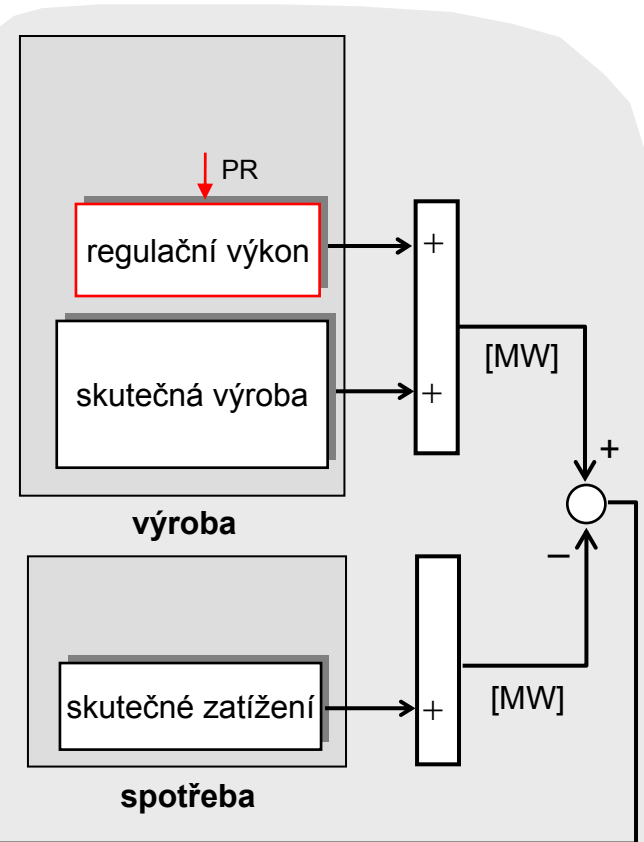

předepsaný solidární výkon PR
odvozený od odchylky frekvence

plánovaná výměna

skutečná výměna neregulované soustavy

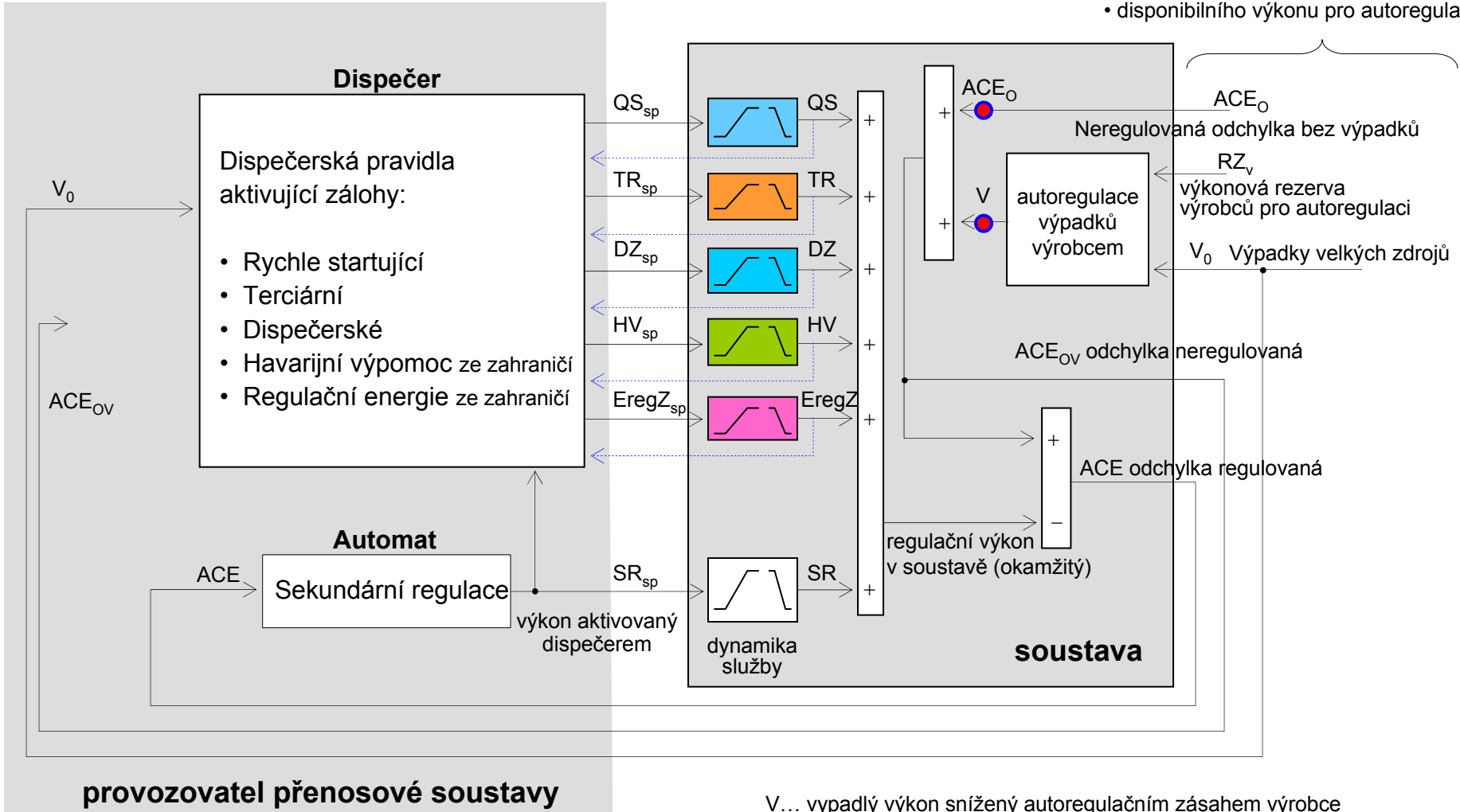
Simulátor regulační oblasti

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Regulační zálohy: RZSR, RZTR⁺, RZTR⁻, RZQS, RZN30+

Modely (generátory)

- nenarušeného provozu
- výpadků
- disponibilního výkonu pro autoregulaci

V... vypadlý výkon snížený autoregulačním zásahem výrobce

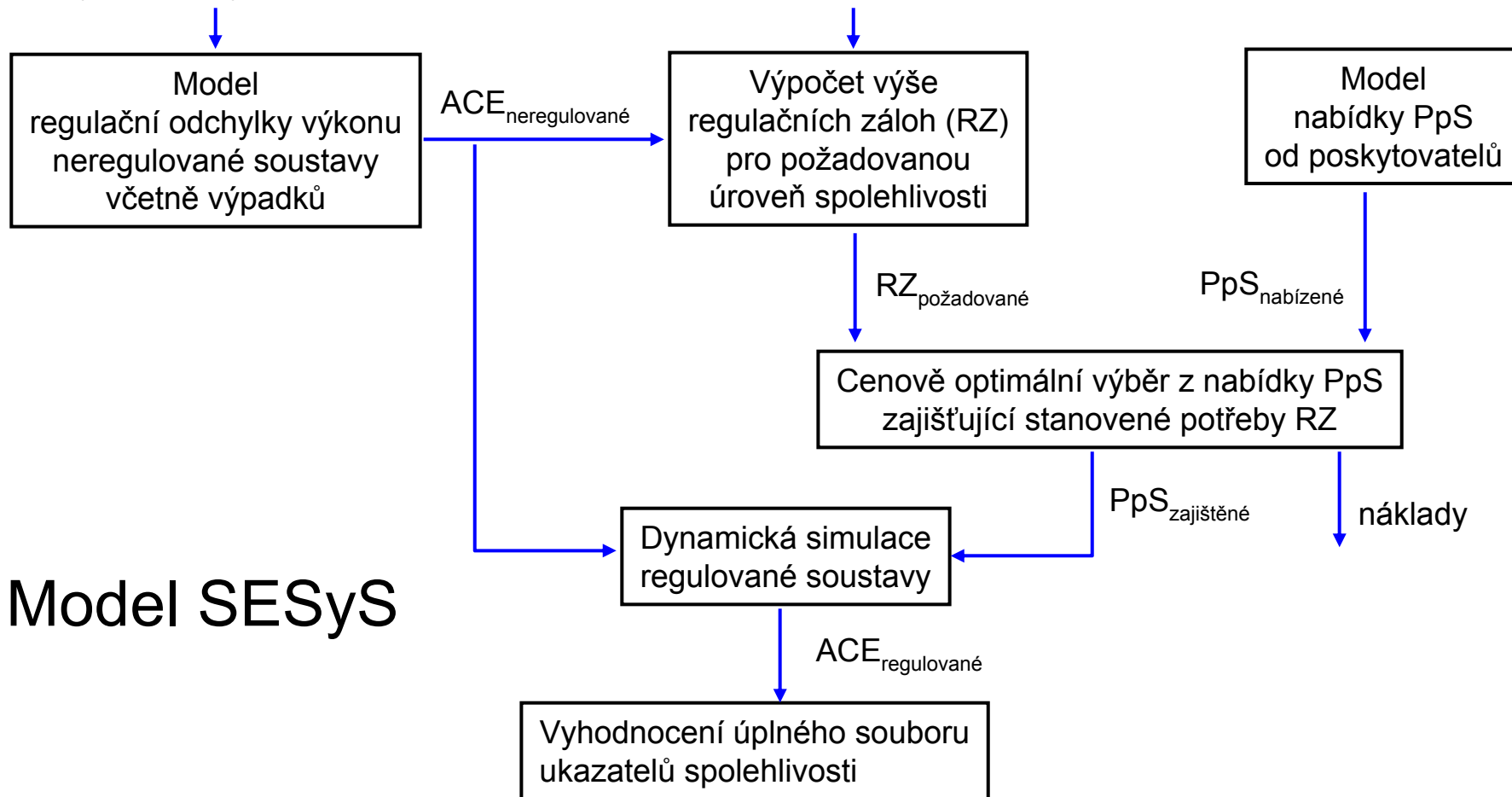
ACE_{OV} ... okamžitá regulační odchylka výkonu bez aktivací PpS

- jak pracuje ES
- **model ES**
- výroba z OZE

Historie:
 regulační odchylka výkonu (ACE)
 regulační výkon (PpS)
 výpadky bloků s výkonem $\geq 200\text{MW}$

Požadovaná (historicky přijatelná) spolehlivost:
 $|\text{minutový průměr ACE}| > 100\text{MW}$
 $|\text{hodinová energie ACE}| \geq 20\text{MWh/h}$

Model SESyS

očekávaná spolehlivost regulované soustavy

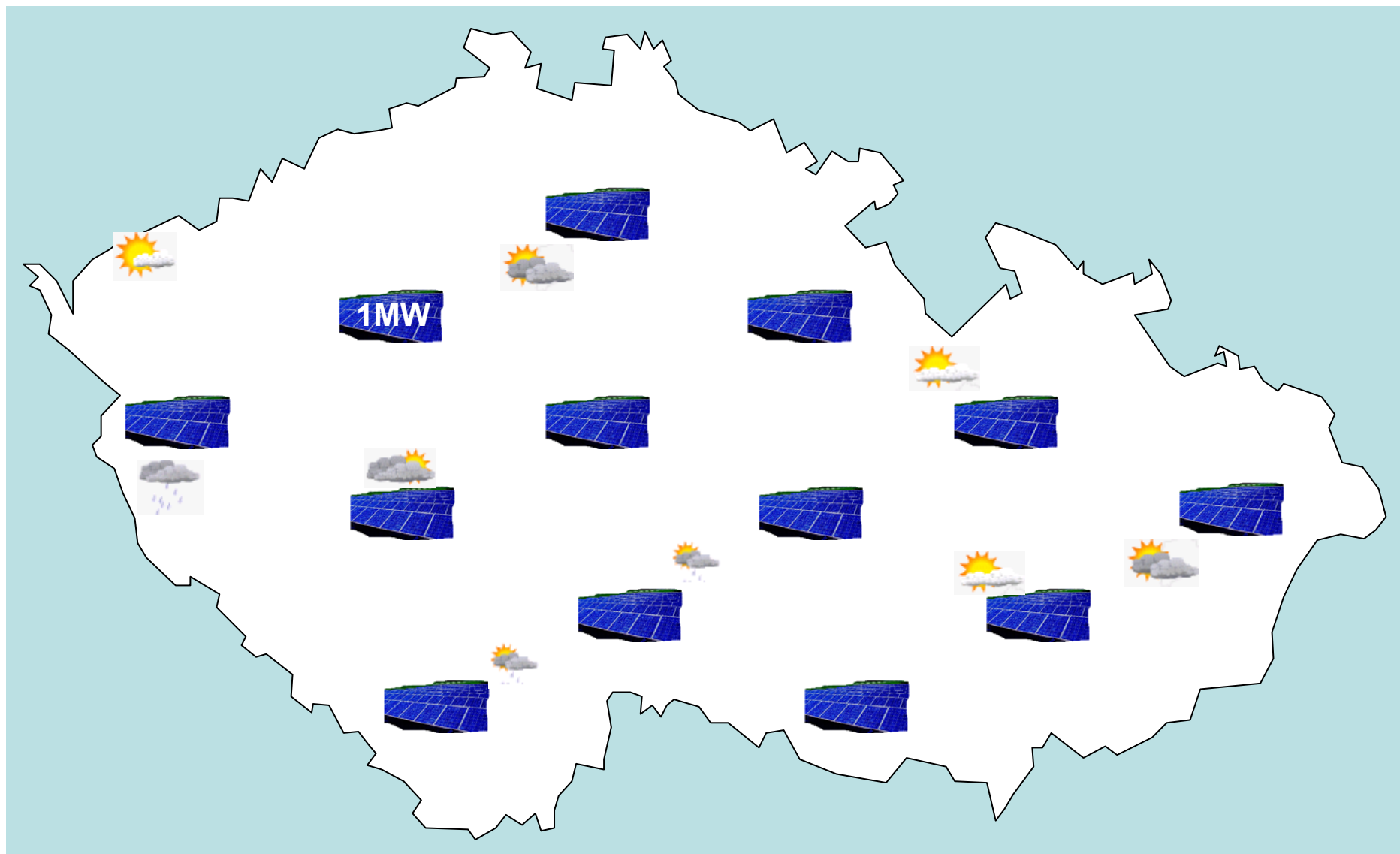
Vliv výroby z obnovitelných zdrojů na stabilitu elektrizační soustavy

Předpoklady pro výpočty

- výpočet se současnými standardy, chceme aby se chování odchylky oproti minulým letům nezhoršovalo
- soudobost odchylek výroby od predikce nezávislá na lokalitě
- jednotková fotovoltaická farma 1MW
- predikce vyrobené elektrické energie z FV i VtE je celá prodána (odregulovává se tedy pouze odchylka výroby z OZE od predikce)

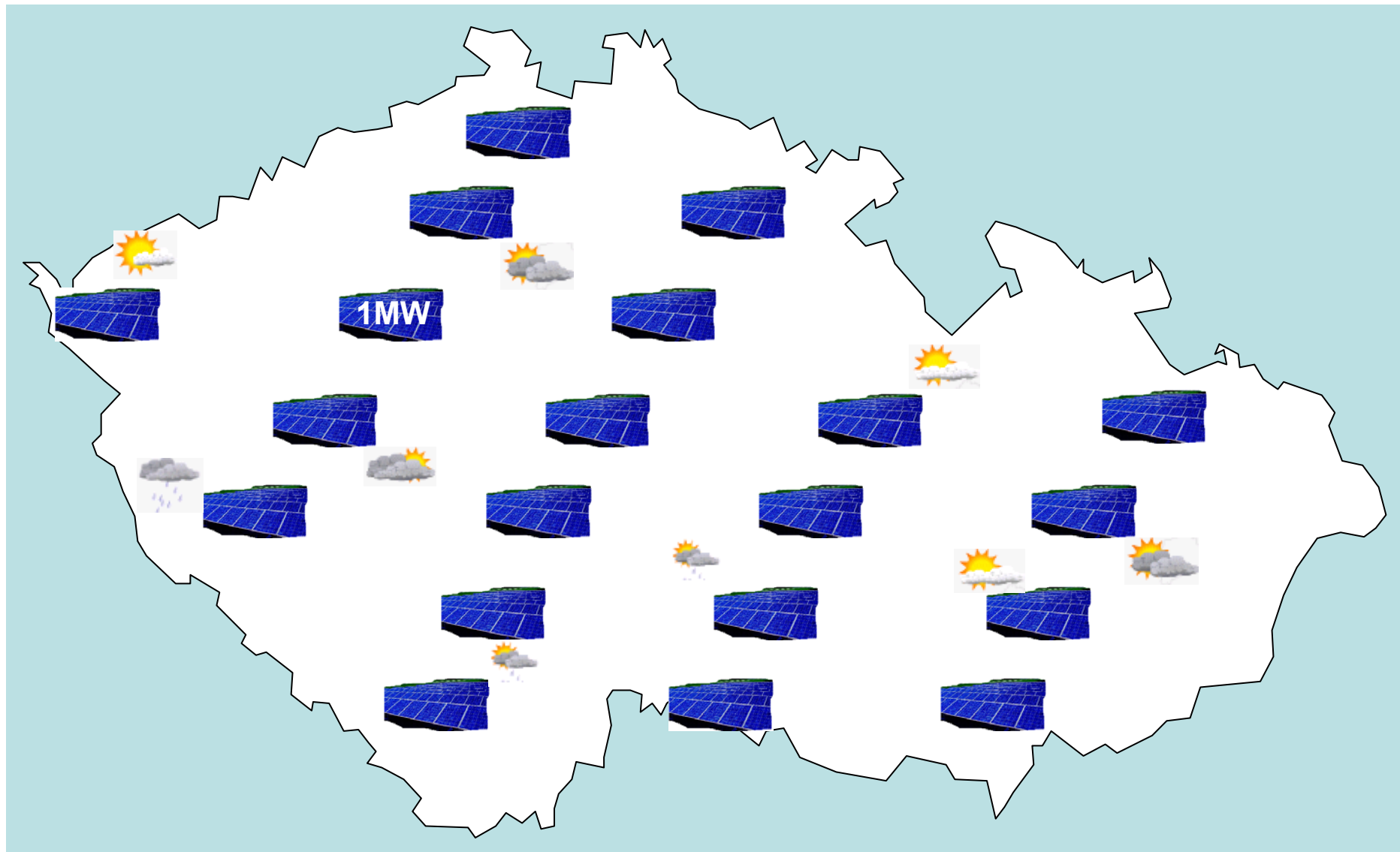
- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Model distribuované výroby ze slunce

Model distribuované výroby ze slunce

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Model distribuované výroby ze slunce

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Data použitá pro analýzy vlivu výroby z větru a slunce

- **Historie chodu soustavy bez regulací**

do konce roku 2008 včetně již tehdy instalované výroby z OZE

- Regulační odchylka minutová
- Regulační odchylka hodinová

- **FV systémy**

- ČVUT Praha (minutová data)
- Solartec, s.r.o. (10-ti minutová data celé ČR)

- **Větrné farmy**

- minutové výkony (pro měsíce srpen a září)
ČEZ a E.ON

Měření výroby elektřiny ze slunce v jedné lokalitě

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Pro **model výroby z jedné lokality**: minutová data dodávaného výkonu z let 2006 až 2009

Zdroj dat: ČVUT FEL Praha <http://andrea.feld.cvut.cz/fvs/>

Měření distribuované výroby elektřiny ze slunce

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Pro **plošné korelace** (model vzájemné závislosti výroby z různých lokalit)

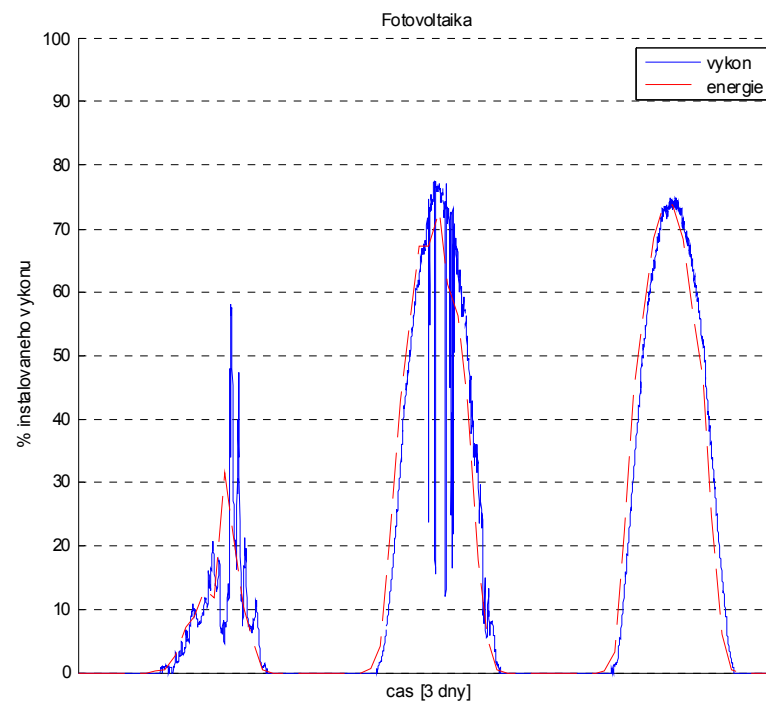
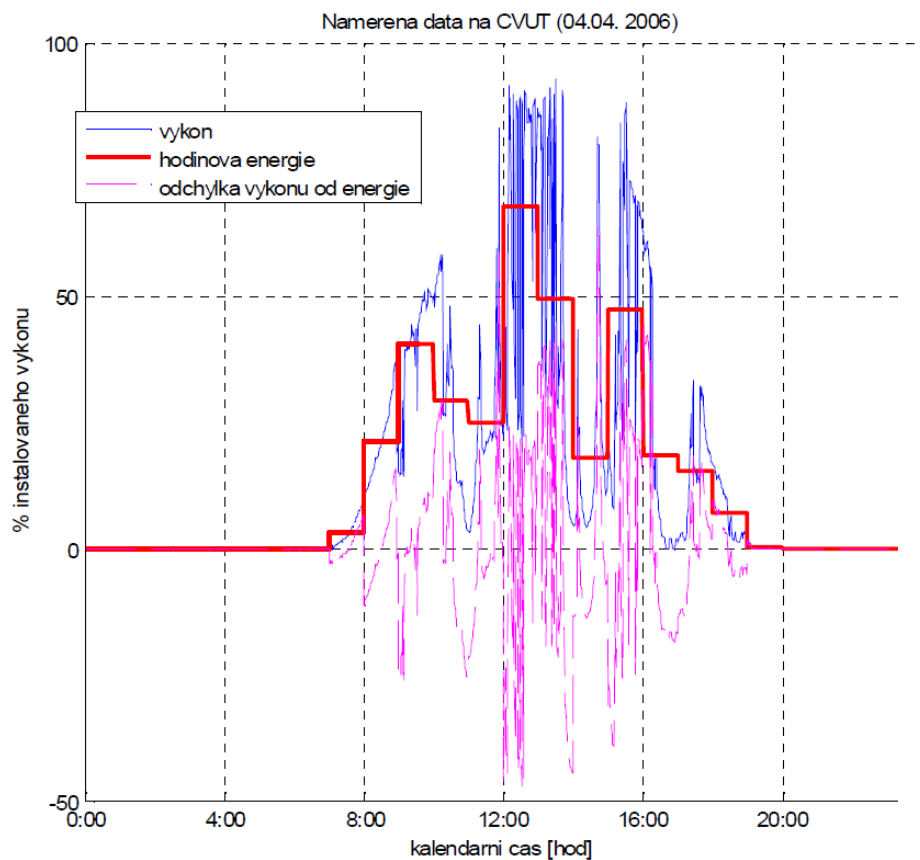
Zdroj dat: <http://www.solartec.cz/cs/projekty/vliv-znecisteni/on-line-data.html>

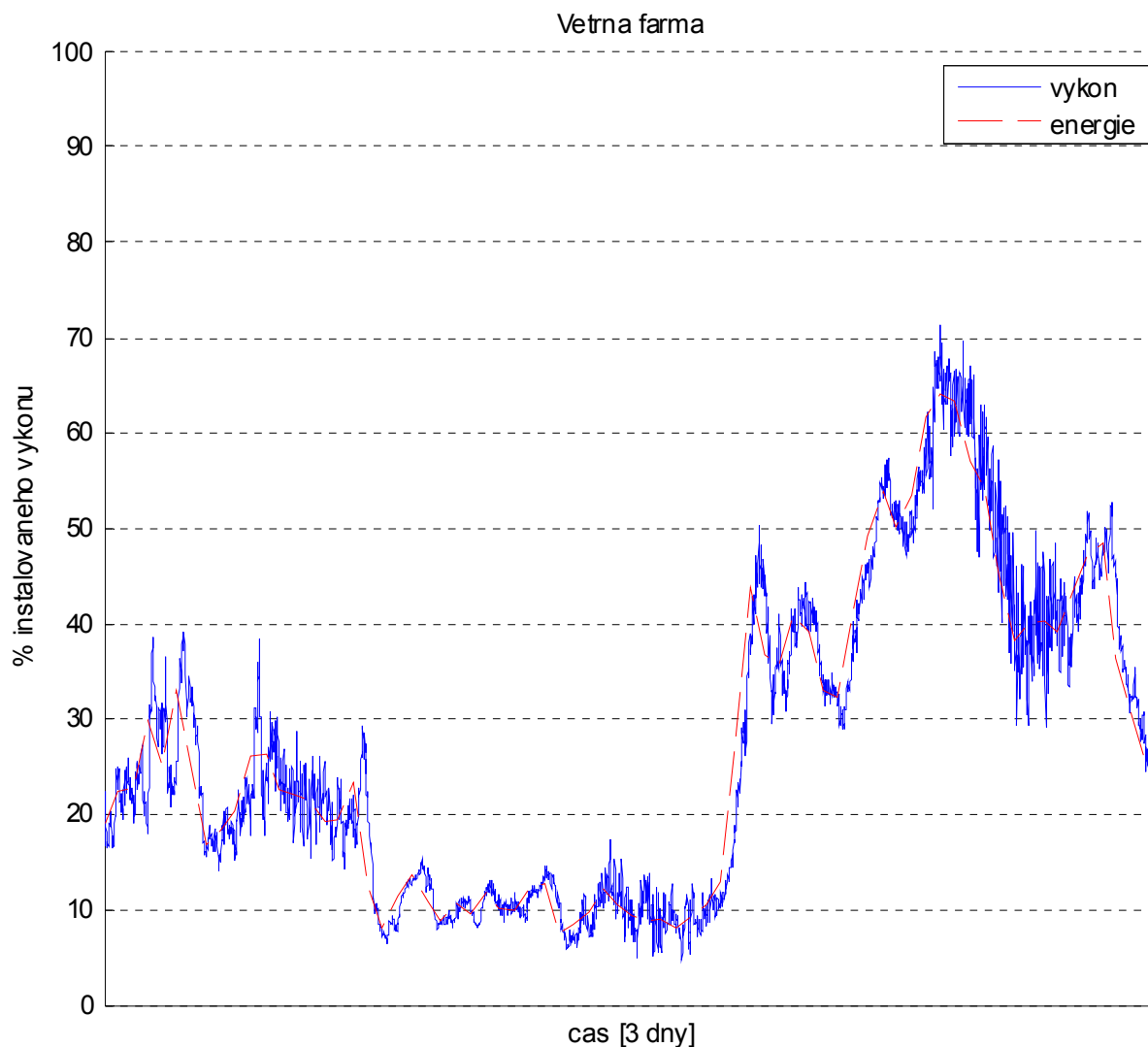

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Typický průběh výroby ze slunce

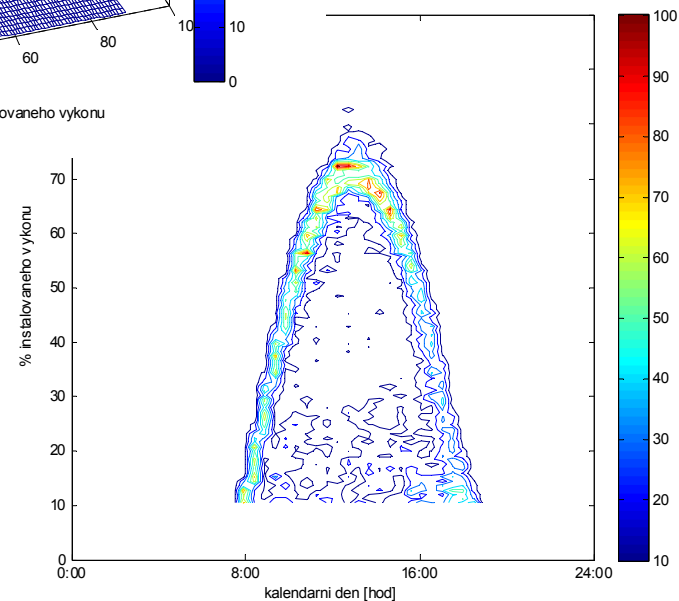
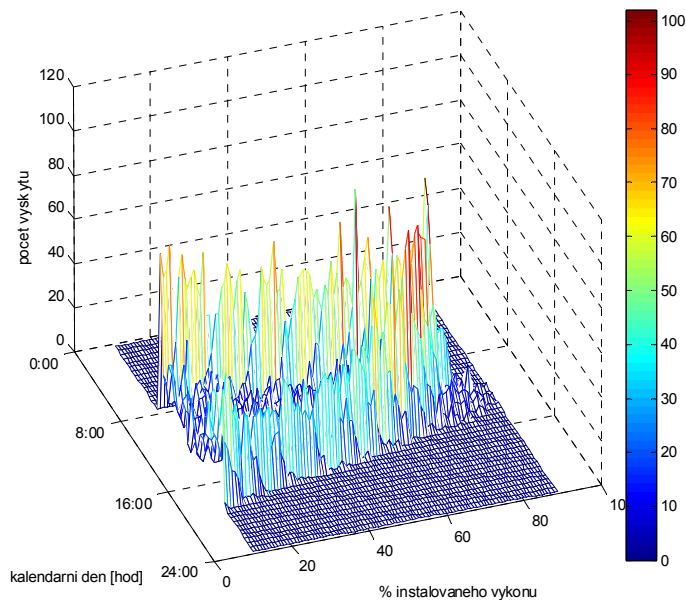
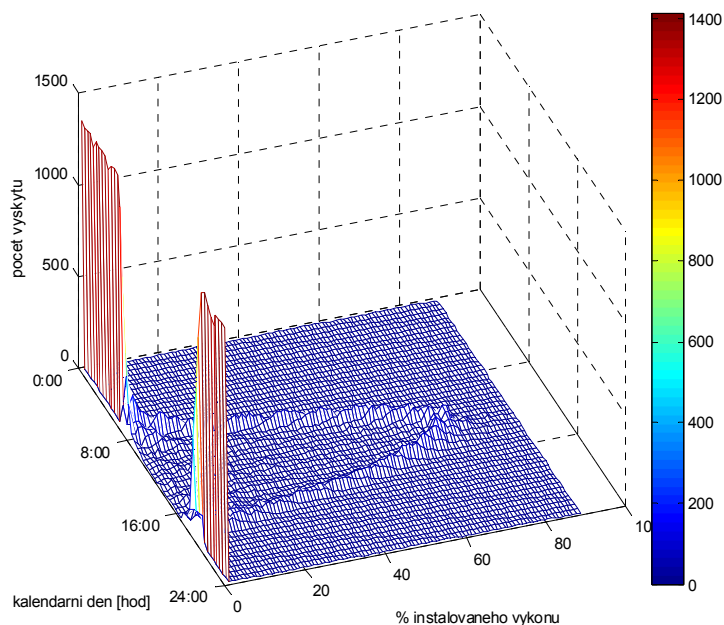
Typický průběh výroby z větru

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

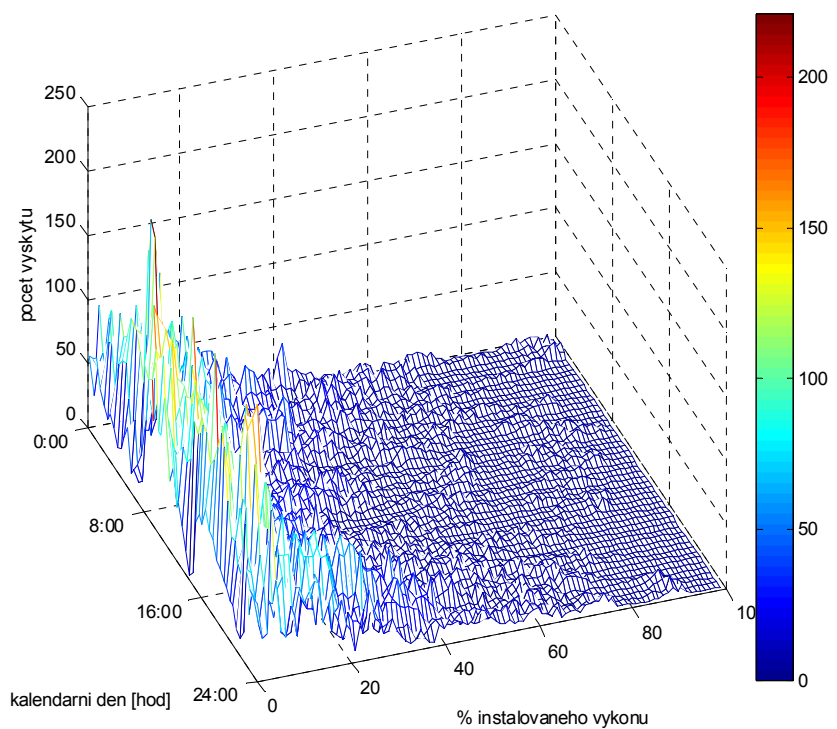
Histogram výroby ze slunce

Letní období 2006, 2007, 2008 a 2009, jedna lokalita

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

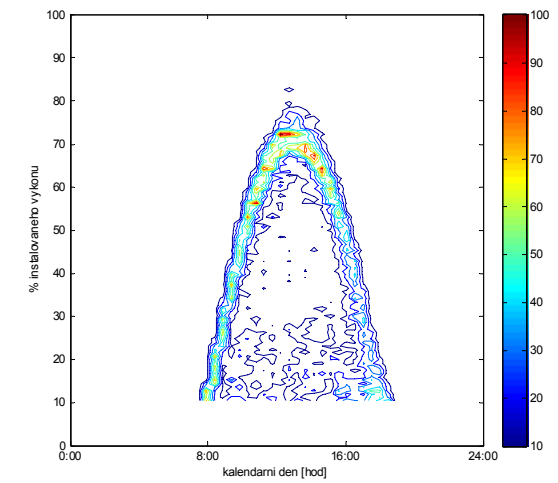
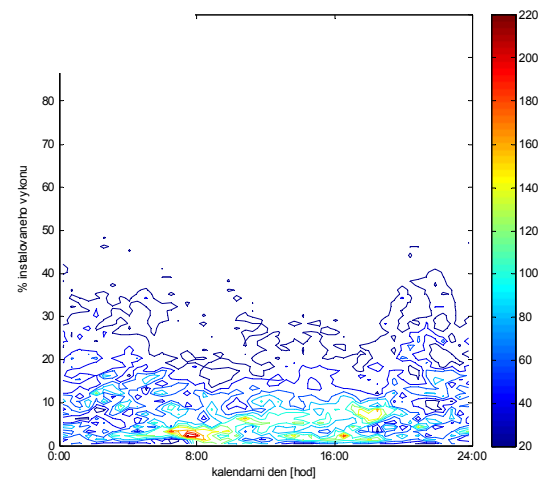
Histogramy výroby z větru a slunce

Srovnání obou typů zdrojů

Větrná farma

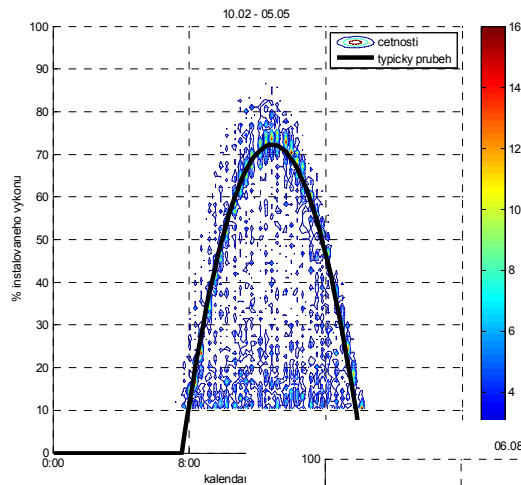
Fotovoltaický systém

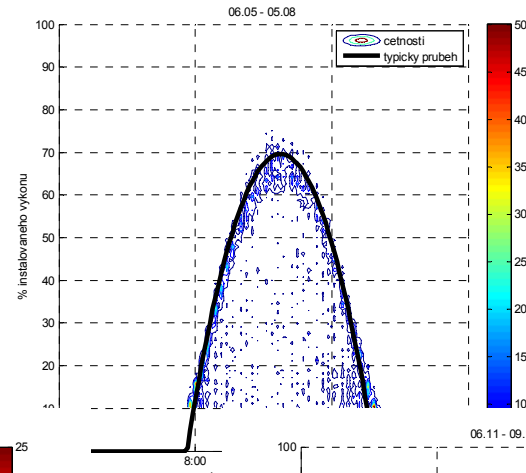
Čtvrtletní diagram očekávané výroby ze slunce

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Modus - hodnota s nejvyšší četností výskytu

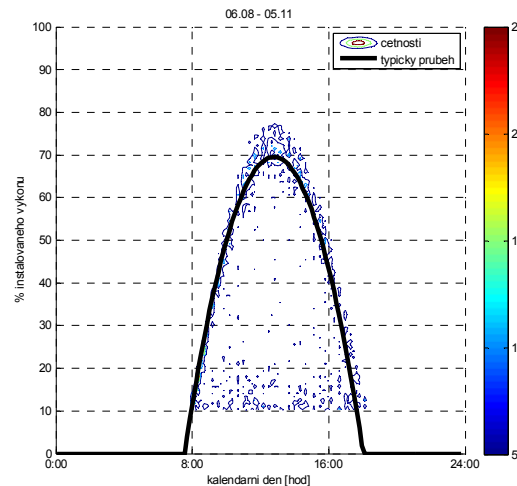

jaro

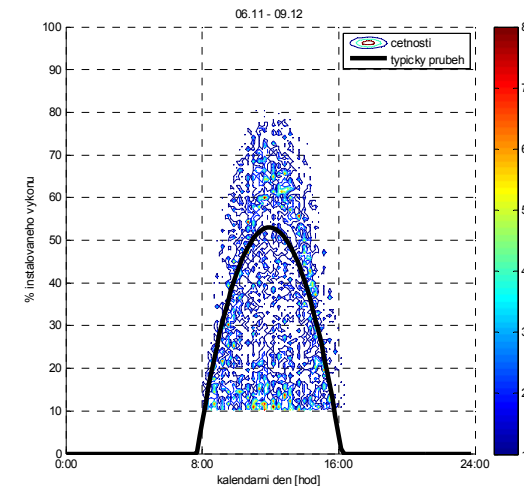

léto

podzim

zima

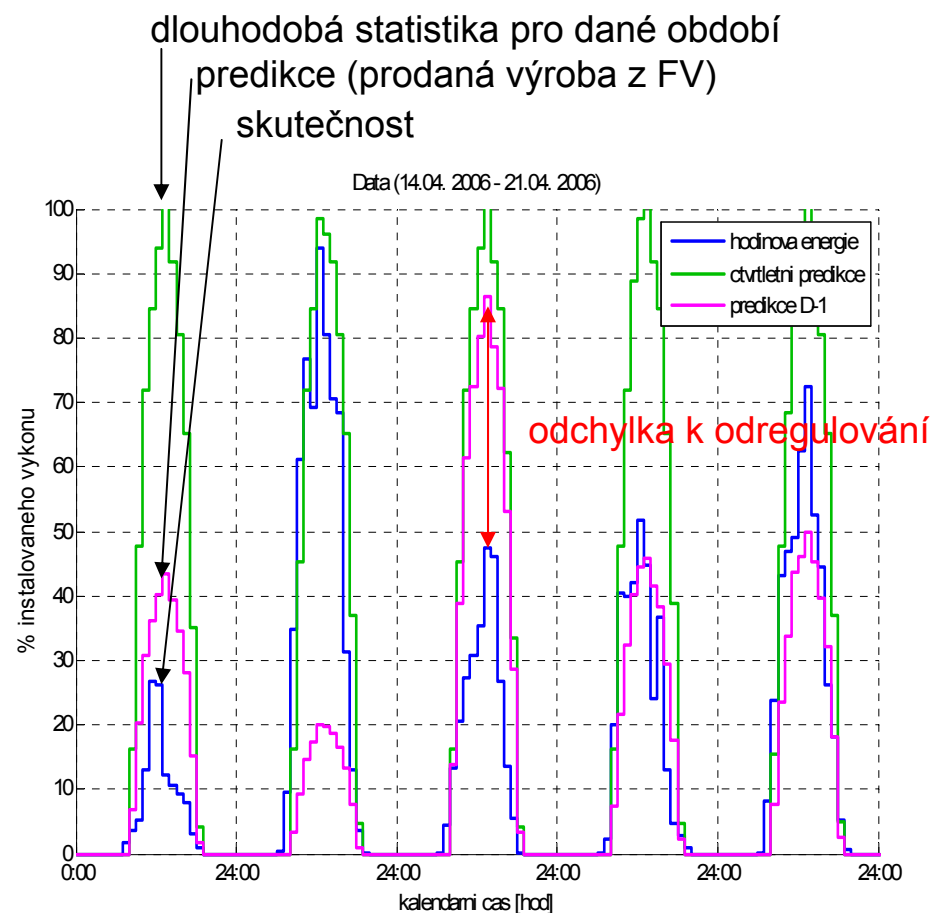

Predikce výroby ze slunce na další den

Predikovanou výrobu prodáme, případnou odchylku necháme na ČEPS

Předpoklady:

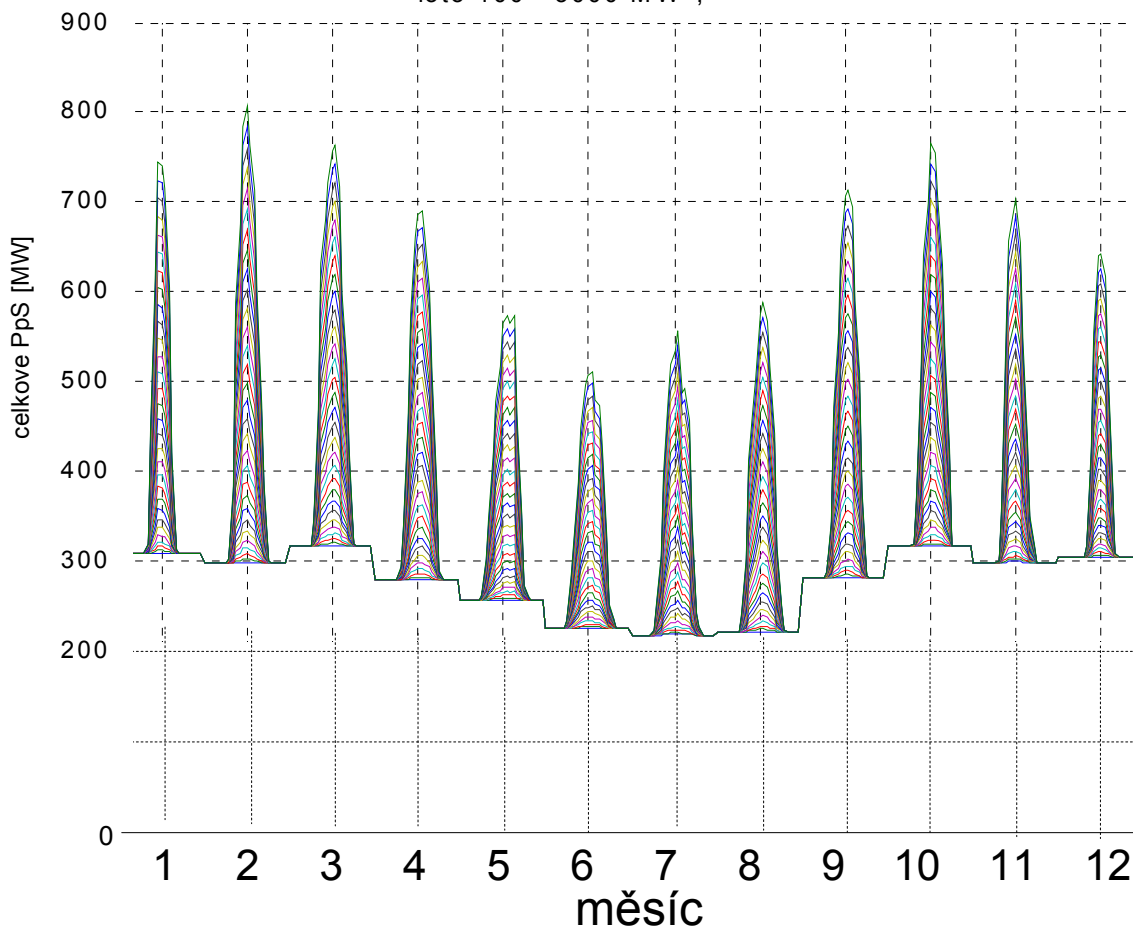
- počasí zítra bude v podstatě stejné jako dnes
- jako predikci na zítra použijeme čtvrtletní predikci, kterou upravíme dle skutečných naměřených hodnot dnes
- v případě, že nejsou k dispozici naměřená data, bude použita přímo čtvrtletní predikce

Kolik potřebuje mít ČEPS smluveného výkonu, aby odchylku snížil na únosnou míru?

Požadovaná záloha sekundární regulace denní profil v jednotlivých měsících

technická potřeba regulační zálohy sekundární regulace
foto 100 - 3000 MW ,

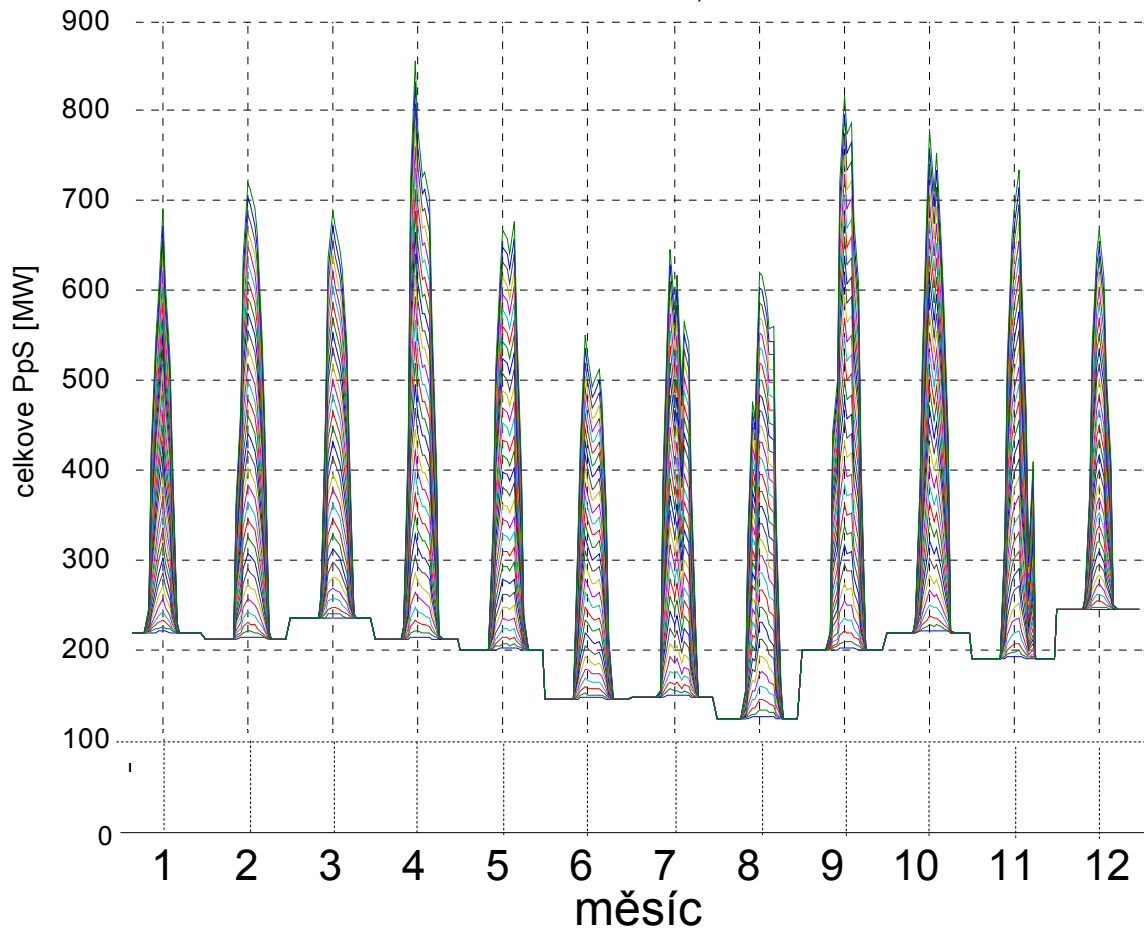
pouze s FV (100 – 3000 MW)
bez větru

plánované rezervy
pro podmínky roku 2009
s FV existující do roku 2008

Požadovaná záloha terciární regulace (+) denní profil v jednotlivých měsících

technická potřeba kladné terciální regulace
foto 100 - 3000 MW ,

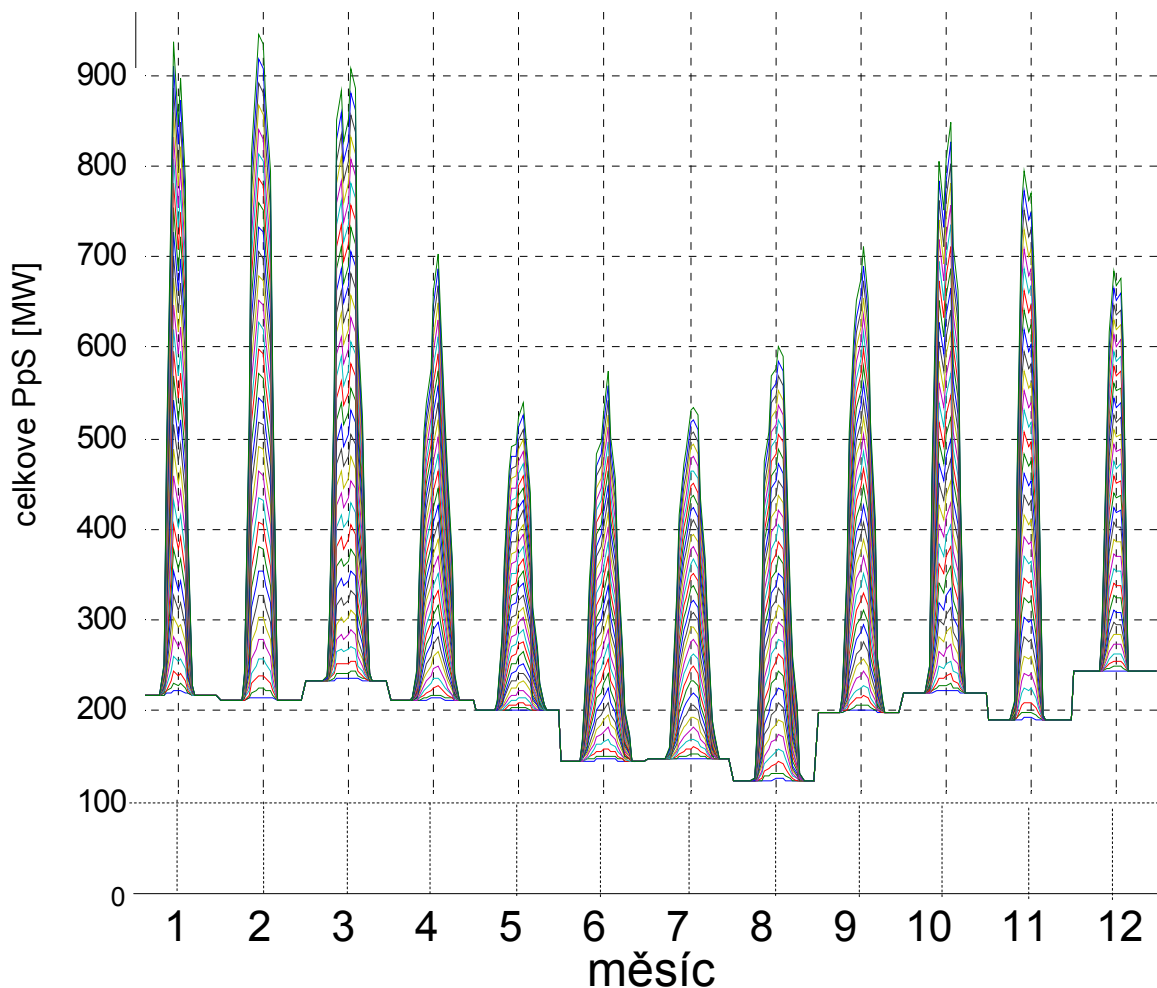
pouze s FV (100 – 3000 MW)
bez větru

plánované rezervy
pro podmínky roku 2009
s FV existující do roku 2008

Požadovaná záloha terciární regulace (-)

denní profil v jednotlivých měsících

technická potřeba zapome terciální regulace
foto 100 - 3000 MW

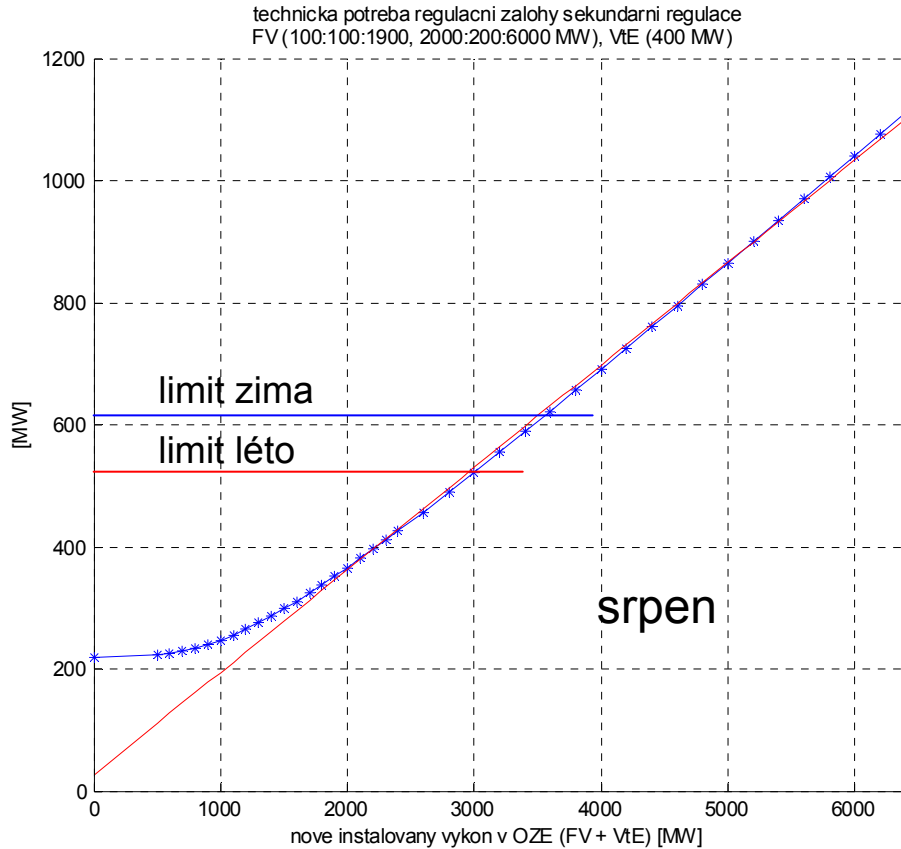

pouze s FV (100 – 3000 MW)
bez větru

plánované rezervy
pro podmínky roku 2009
s FV existující do roku 2008

Souvislost rezerv regulačního výkonu SR s velikostí instalovaného výkonu v OZE

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

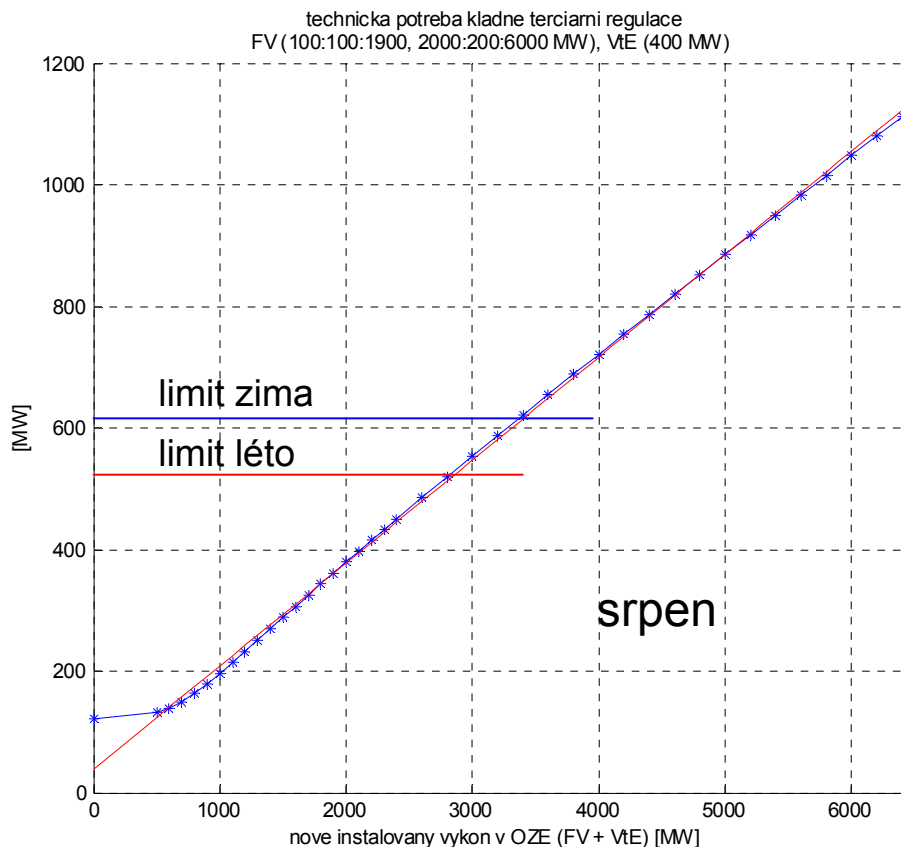

Záloha automatická sekundární regulace v poledne

Od hranice $1400\text{ MW} = 1000\text{ MW} (FV) + 400\text{ MW} (VtE)$ instalovaného výkonu v OZE roste potřeba regulačního výkonu o cca 17 MW na 100 MW nově instalovaného výkonu

Souvislost rezerv regulačního výkonu TR+ s velikostí instalovaného výkonu v OZE

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

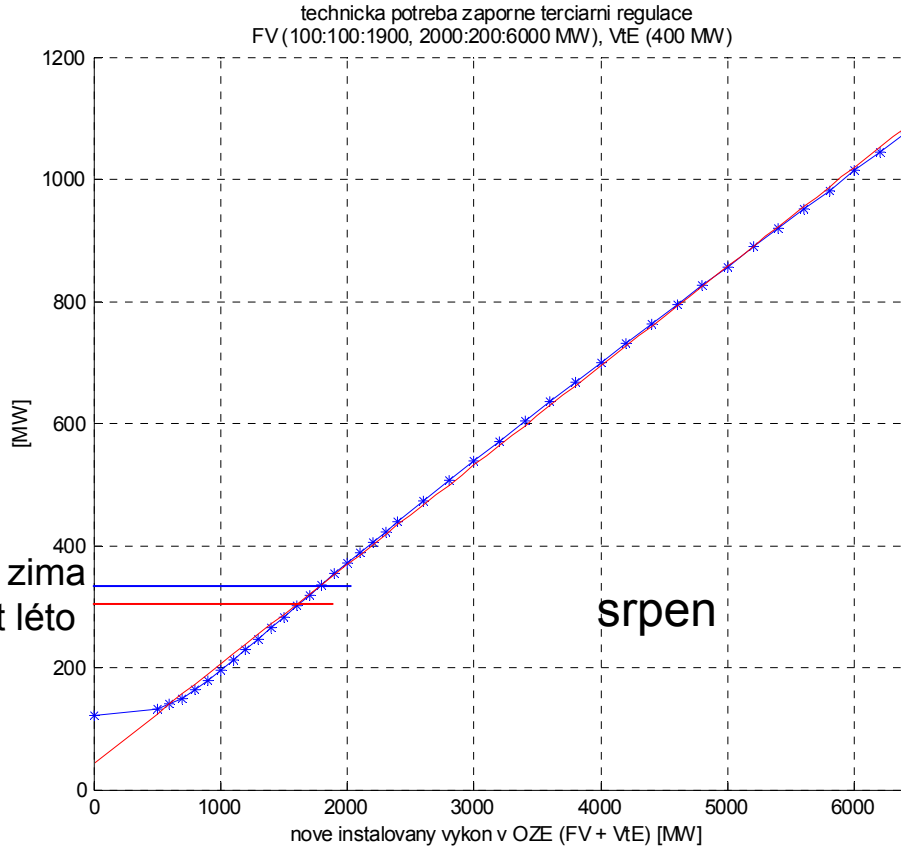

Záloha terciární regulace kladné v poledne

Od hranice $700\text{MW} = 300\text{MW} (FV) + 400\text{MW} (VtE)$ instalovaného výkonu v OZE roste potřeba regulačního výkonu o 17MW na 100MW nově instalovaného výkonu

Souvislost rezerv regulačního výkonu TR- s velikostí instalovaného výkonu v OZE

- jak pracuje ES
- model ES
- výroba z OZE

Záloha terciární regulace záporné
v poledne

Od hranice $700\text{MW} = 300\text{MW} (FV) + 400\text{MW} (VtE)$ instalovaného výkonu v OZE roste potřeba regulačního výkonu o 16MW na 100MW nově instalovaného výkonu

Závěr

- Zvyšování potřeb regulačních záloh povede k nárustu jejich ceny, protože poptávka poroste rychleji než nabídka
- Instalace FV zdrojů o celkovém výkonu větším než cca 1200 MW (při současném provozu VtE 400MW) povede za současných podmínek provozování těchto zdrojů k vyčerpání stávajících regulačních záloh potřebných k udržení chodu soustavy na který jsme zvyklí
- Nebude garantováno plnění podmínek provozu pro propojenou evropskou síť
- Podmínky provozování FV dnes = **nedomyšlený způsob užití perspektivního zdroje**

Možné cesty omezení rizik

- Zvýšení regulačních rozsahů stávajících regulovatelných zdrojů a jejich větší zatěžování
- Postavení nového regulovatelného zdroje
- Využití možnosti ovládnání spotřeby
- Ovládnání výroby z OZE
- Preferovat FV zdroje malého výkonu a nekoncentrovat je v jednom místě
- Instalace "akumulátorů", např. nové vodní přečerpávací elektrárny (ideální řešení)
- Nepřipojovat FV, resp. neřiditelné zdroje do elektrizační soustavy (extrémní řešení)
- Kombinace uvedených možností